

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีประโยชน์และมีความสำคัญในอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จะเห็นได้จากความต้องการใช้ผลผลิตถั่วเหลืองซึ่งจะอยู่ในรูปของกากถั่วเหลือง การขยายความต้องการใช้กากถั่วเหลืองเพื่ออุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว เพราะการขยายตัวของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ จากนโยบายการส่งเสริมการส่งออกของรัฐ เช่น กุ้งกุลาดำ เนื้อไก่แช่แข็ง ไก่ทอดกระดุกไปยังต่างประเทศ ตลอดจนการขยายตัวของการบินโคกเนื้อสัตว์ของประชากรภายในประเทศเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันประเทศไทยนำเข้ากากถั่วเหลืองจากประเทศบราซิล อินเดีย สหรัฐอเมริกา เป็นส่วนใหญ่ โดยในปี 2539 มูลค่าการนำเข้ากากถั่วเหลืองมีมูลค่าประมาณ 6,000 ล้านบาท (อัจฉรา, 2540 : 33) จากผลสำรวจการปลูกถั่วเหลือง ปีเพาะปลูก 2537/2538 มีเนื้อที่ปลูกทั่วประเทศประมาณ 2.723 ล้านไร่ ผลผลิตประมาณ 0.527 ล้านตัน และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 194 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2539 : 1) โดยผลผลิตที่ได้มีแนวโน้มต่ำมากหากเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือบราซิล ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 300 กว่ากิโลกรัมขึ้นไป สาเหตุที่ทำให้ผลผลิตถั่วเหลืองต่อไร่ของประเทศไทยยังต่ำอยู่เนื่องจากปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพยังไม่เพียงพอและกระจายไม่ทั่วถึงเกษตรกร เช่น เมล็ดพันธุ์ดี เชื้อไรโซเบียม และเทคนิคการผลิตของเกษตรกรไทยโดยส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในรูปแบบการผลิตดั้งเดิม โดยอาศัยการพึ่งพาธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ การนำเอาเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตในสัดส่วนน้อย นอกจากนี้การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยียังดำเนินการไม่เหมาะสมกับสภาพความหลากหลายของพื้นที่ อีกทั้งข้อจำกัดของเกษตรกรเอง การช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้ของตนโดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ นั้นจะสำเร็จได้ก็ด้วยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรเพื่อให้เกิดผลผลิตได้โดยไม่ต้องเพิ่มการลงทุนมากจนเกินความสามารถที่เกษตรกรจะรับได้ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีเหล่านี้จะเกิดประโยชน์แก่เกษตรกรได้ ก็ต่อเมื่อเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลกำไร จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร นั้นมีบทบาทสำคัญยิ่งในการยกระดับผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรและงานนี้

จะดำเนินได้ด้วยดีก็ต้องมีการประสานงานและความร่วมมือเป็นอันดีระหว่างนักวิจัย นักส่งเสริม เกษตรกร และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีการเกษตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง トラบใดที่ประชากรของประเทศยังมีอัตราเพิ่มขึ้นตลอดเวลา จำเป็นต้องมีการพัฒนาการเกษตรอยู่เสมอ ในการพัฒนาการเกษตรมีกิจกรรมที่สำคัญๆ คือ การพัฒนาสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น และด้านส่งเสริมในการเพิ่มผลผลิต เช่น การฝึกอบรม การสาธิต เป็นต้น

ในการถ่ายทอดความรู้หรือการนำเอาเทคโนโลยีการเกษตรไปเผยแพร่สู่เกษตรกรเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของเกษตรกร คือ "ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการถ่ายทอดและเทคโนโลยีการเกษตรที่นำไปถ่ายทอด" เพื่อที่จะได้ทราบว่าเกษตรกรมีทัศนคติและความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการถ่ายทอดที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้และเทคโนโลยีการเกษตรที่เกษตรกรได้รับ จึงเห็นควรทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานี้มาพัฒนาปรับปรุงในงานถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรต่อไป.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง และเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง อายุของเกษตรกร ระดับการศึกษา พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกถั่วเหลือง รายได้ แรงงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และประสบการณ์การปลูกถั่วเหลือง กับทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี และเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการถ่ายทอดหรือการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปปรับปรุงงานส่งเสริมและเป็นแนวทางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแก่เกษตรกรต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง และเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีตำบลที่ทำการศึกษา 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งด้อม ตำบลแม่ก้า ตำบลสันกลาง ตำบลท่าวังพร้าว ตำบลมะขุนหวาน ตำบลบ้านแม่ ตำบลยู่หว้า ตำบลบ้านกลาง ตำบลมะขามหลวง และ ตำบลทุ่งสะโตก

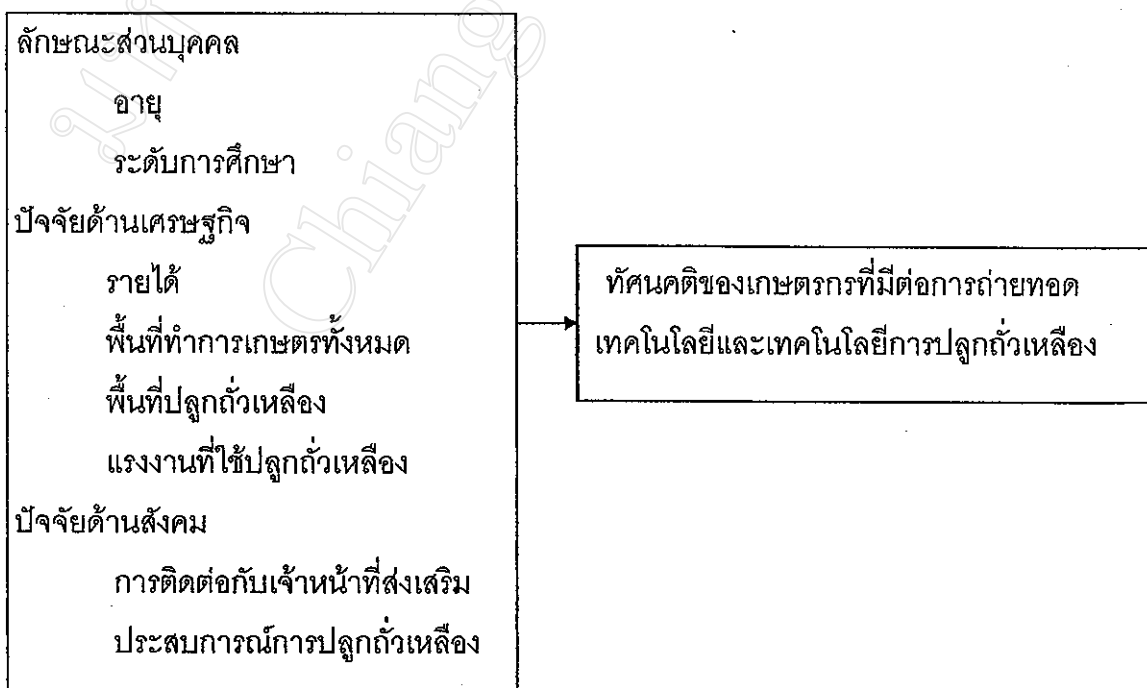
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

นิยามศัพท์

ถั่วเหลือง หมายถึง ถั่วเหลืองที่เกษตรกรปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวเมล็ดนำมาใช้บริโภค และทำอุตสาหกรรมอาหารต่างๆตลอดจนเป็นอาหารสัตว์ และเป็นถั่วเหลืองหลังนาที่เกษตรกรทำการเพาะปลูก ระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง เมษายน โดยไม่คำนึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใด

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกทางหรือความคิดของเกษตรกรที่มีการถ่ายทอด และต่อเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง โดยสังเกตและวัดจากความคิดเห็นของเกษตรกร ซึ่งจะตอบสนองต่อแบบสอบถามที่ใช้วัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในด้านประมาณค่าทัศนคติของเกษตรกร

ระดับทัศนคติ หมายถึง ระดับความรู้สึกทางจิตใจหรือความคิดเห็นของเกษตรกร ซึ่งจะตอบสนองต่อแบบสัมภาษณ์ วัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการประมาณค่าทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อเทคโนโลยีการเกษตร การปลูกถั่วเหลือง กำหนดให้คะแนนคำถามเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 (มากที่สุด) หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง สนใจมากที่สุด ต้องการมากที่สุด พอใจมากที่สุด เหมาะสมมากที่สุด คะแนนระดับนี้เท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 (มาก) หมายถึง เห็นด้วย สนใจมาก ต้องการมาก พอใจมาก เหมาะสมมาก คะแนนระดับนี้เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 (ปานกลาง) หมายถึง เฉยๆ สนใจ ต้องการ พอใจ เหมาะสม คะแนนระดับนี้เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 (น้อย) หมายถึง ไม่เห็นด้วย สนใจน้อย ต้องการน้อย พอใจน้อย เหมาะสมน้อย คะแนนระดับนี้เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 (น้อยที่สุด) หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง สนใจน้อยที่สุด ต้องการน้อยที่สุด พอใจน้อยที่สุด เหมาะสมน้อยที่สุด คะแนนระดับนี้เท่ากับ 1 คะแนน

คะแนนที่ได้ นำมาแบ่งเป็นช่วงๆ เพื่อพิจารณาทัศนคติของเกษตรกร ดังนี้

คะแนน 4.6 - 5.0 แสดงว่ามีทัศนคติดีที่สุด

คะแนน 3.6 - 4.5 แสดงว่ามีทัศนคติดี

คะแนน 2.6 - 3.5 แสดงว่ามีทัศนคติด้านกลาง

คะแนน 1.6 - 2.5 แสดงว่ามีทัศนคติไม่ดี

คะแนน 1.0 - 1.5 แสดงว่ามีทัศนคติไม่ดีที่สุด

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองหลังนาหรือถั่วเหลืองฤดูแล้ง ในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การถ่ายทอด หมายถึง วิธีการส่งเสริมหรือแนวทางที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้ในการนำความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรการปลูกถั่วเหลืองไปสู่เกษตรกร

เทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง หมายถึงกระบวนการเกษตรที่ทำให้ผลผลิตถั่วเหลืองเพิ่มขึ้น โดยต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เช่น แมล็ดพันธุ์ที่ดี การใช้ไรโซเบียม การใช้ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรค สารเคมีป้องกันกำจัดแมลง สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองหรือผู้นำความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรไปสู่เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง

รายได้ หมายถึงรายได้ของเกษตรกรจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรและนอกการเกษตรในหนึ่งปี

ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรได้รับจากสถาบันการศึกษา

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด หมายถึงขนาดพื้นที่หรือจำนวนไร่ที่ทำการเกษตรทั้งหมดที่เกษตรกรมีอยู่ทั้งเป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น

พื้นที่ปลูกถั่วเหลือง หมายถึงขนาดพื้นที่หรือจำนวนไร่ที่ทำการปลูกถั่วเหลืองเท่านั้นทั้งที่เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น

ประสบการณ์การปลูกถั่วเหลือง หมายถึงประสบการณ์ระยะเวลาที่ได้ทำการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้พบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานอื่น การเป็นสมาชิกโครงการฯ สมาชิกกลุ่มต่างๆในรอบหนึ่งปี

แรงงานที่ใช้ปลูกถั่วเหลือง หมายถึง จำนวนแรงงานของสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยในการปลูกถั่วเหลือง